

PARLAMENTUL EUROPEAN: PROCEDURA ELECTORALĂ

Procedurile pentru alegerea Parlamentului European sunt reglementate atât de legislația europeană, care definește normele comune pentru toate statele membre, cât și de dispoziții naționale specifice, care variază de la un stat membru la altul. Dispozițiile comune stabilesc principiul reprezentării proporționale, norme privind pragurile și anumite incompatibilități cu mandatul de deputat în Parlamentul European. Numeroase alte chestiuni importante, precum sistemul electoral utilizat și numărul circumscripțiilor, sunt reglementate de legislațiile naționale.

TEMEI JURIDIC

Articolul 14 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), articolele 20, 22 și 223 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și articolul 39 din Carta drepturilor fundamentale.

[Actul din 20 septembrie 1976](#) privind alegerea membrilor Parlamentului European prin vot universal direct, modificat ultima dată prin [Decizia 2018/994 \(UE, Euratom\) a Consiliului](#) din 13 iulie 2018.

NORME COMUNE

A. Principii

Tratatele fondatoare ([1.1.1.](#)) prevedeau că deputații în Parlamentul European vor fi numiți inițial de parlamentele naționale, stipulând însă alegerea prin vot universal direct. Această prevedere a fost pusă în aplicare de către Consiliu înainte de primele alegeri directe din 1979 prin Actul din 20 septembrie 1976 privind alegerea membrilor Parlamentului European prin vot universal direct (Actul electoral din 1976). Acest act a schimbat complet statutul instituțional al Parlamentului European și a pus bazele unei Uniuni Europene mai democratice.

În 1992, Tratatul de la Maastricht ([1.1.3.](#)) a prevăzut că alegerile trebuie să se desfășoare în conformitate cu o procedură uniformă și că Parlamentul European ar trebui să elaboreze o propunere în acest sens, pe care Consiliul să o adopte cu unanimitate. Cu toate acestea, deoarece Consiliul nu a reușit să se pună de acord asupra niciunei propuneri, Tratatul de la Amsterdam a introdus posibilitatea de a stabili „principii comune”. Actul din 1976 a fost modificat în consecință prin [Decizia 2002/772/CE, Euratom a Consiliului din 25 iunie și 23 septembrie 2002](#), care a introdus principiile reprezentării proporționale și o serie de incompatibilități între mandatele naționale și cele europene.

Ultimele modificări ale Actului electoral din 1976 au fost adoptate prin [Decizia \(UE, Euratom\) 2018/994 a Consiliului din 13 iulie 2018](#), care include dispoziții privind posibilitatea unor metode diferite de vot (vot anticipat, electronic, prin internet și vot prin corespondență), privind pragurile, privind protecția datelor cu caracter personal, privind sancționarea „votului dublu” în legislația națională, privind votul în țări terțe și privind posibilitatea de a se asigura vizibilitatea partidelor politice europene pe buletinele de vot.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona ([1.1.5.](#)), dreptul de a vota și de a candida la alegeri a devenit un drept fundamental (articolul 39 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene).

B. Aplicare: dispozițiile comune în vigoare

1. Dreptul resortisanților străini de a vota și de a candida

În temeiul articolului 22 alineatul (2) din TFUE, „orice cetățean al Uniunii care își are reședința într-un stat membru și care nu este resortisant al acestuia are dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile pentru Parlamentul European în statul membru în care își are reședința”. Normele de punere în aplicare a acestui drept au fost adoptate prin [Directiva 93/109/CE a Consiliului](#), modificată ultima dată prin [Directiva 2013/1/UE a Consiliului](#), care, la articolul 6, prevede că „orice cetățean al Uniunii care are reședința într-un stat membru fără a fi resortisant al acestuia și care, prin efectul unei hotărâri judecătorești individuale sau al unei decizii administrative, cu condiția ca aceasta din urmă să poată face obiectul unor căi de atac, a fost decăzut din dreptul de a fi ales, fie în temeiul dreptului statului membru de reședință, fie al dreptului statului membru de origine, este exclus de la exercitarea acestui drept în statul membru de reședință în cazul alegerilor pentru Parlamentul European”.

2. Sistemul electoral

În conformitate cu Actul electoral din 1976 modificat, alegerile europene trebuie să se bazeze pe principiul reprezentării proporționale și să utilizeze fie sistemul listelor, fie votul unic transferabil. De asemenea, statele membre pot să autorizeze votul pe baza unui sistem de liste preferențiale.

Pe lângă pragul minim voluntar pentru distribuirea mandatelor de până la 5 % din voturile valabile exprimate la nivel național, modificările recente aduse Actului electoral din 1976, adoptate prin [Decizia \(UE, Euratom\) 2018/994 a Consiliului](#), stabilesc un prag minim obligatoriu de 2 % până la 5 % pentru circumscripțiile cu mai mult de 35 de locuri (inclusiv statele membre cu o singură circumscripție) în statele membre în care se folosește sistemul de liste. Statele membre vor trebui să respecte această cerință în timp util pentru alegerile din 2024, cel târziu.

În temeiul acestei decizii, statele membre pot prevedea, de asemenea, posibilități de vot anticipat, vot prin corespondență și vot electronic și prin internet. În acest caz, statele membre trebuie să asigure, în special, fiabilitatea rezultatului, secretul votului și protecția datelor cu caracter personal.

3. Incompatibilități

În temeiul articolului 7 din Actul electoral din 1976, astfel cum a fost modificat prin [Decizia 2002/772/CE, Euratom](#) a Consiliului, funcția de deputat în Parlamentul European este incompatibilă cu cea de membru al guvernului unui stat membru, membru al Comisiei, judecător, avocat-general sau grefier al Curții de Justiție, membru al Curții de Conturi, membru al Comitetului Economic și Social European, membru al comitetelor sau al organismelor create în conformitate cu tratatele în scopul gestionării fondurilor Uniunii sau al desfășurării unei sarcini administrative directe permanente, membru al Consiliului de administrație, al Comitetului de direcție sau angajat al Băncii Europene de Investiții și funcționar sau agent activ al instituțiilor Uniunii Europene sau al organismelor specializate atașate acestora. Au fost adăugate incompatibilități suplimentare cu funcția de membru al Comitetului Regiunilor (în 1997), precum și cu cea de membru al Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene, de Ombudsman al Uniunii Europene și, în special, de membru al unui parlament național (în 2002).

ASPECTE CARE FAC OBIECTUL DISPOZIȚIILOR NAȚIONALE

În plus față de aceste norme comune, aspectele electorale sunt reglementate de dispoziții naționale, care diferă uneori semnificativ; astfel, sistemul electoral poate fi considerat a fi un sistem electoral polimorf.

A. Sistemul electoral și pragurile

Toate statele membre sunt obligate să utilizeze un sistem bazat pe principiul reprezentării proporționale. Pe lângă pragul voluntar pentru distribuirea mandatelor de până la 5 % din voturile valabile exprimate la nivel național, [Decizia \(UE, Euratom\) 2018/994 a Consiliului](#) a stabilit un prag minim obligatoriu de 2 % până la 5 % pentru circumscripțiile cu mai mult de 35 de locuri (inclusiv statele membre cu o singură circumscripție). Această cerință trebuie îndeplinită în timp util pentru alegerile europene din 2024, cel târziu.

În prezent, următoarele state membre aplică praguri: Franța, Belgia, Lituania, Polonia, Slovacia, Republica Cehă, România, Croația, Letonia și Ungaria (5 %); Austria, Italia și Suedia (4 %); Grecia (3 %); și Cipru (1,8 %). Celelalte state membre nu aplică niciun prag, deși Germania a încercat să facă acest lucru, însă în două decizii din [2011](#) și [2014](#), Curtea Constituțională germană a declarat pragurile pentru alegerile europene ale Germaniei existente la momentul respectiv (care au fost inițial de 5 %, apoi de 3 %) drept neconstituționale.

B. Limitele circumscripțiilor

La alegerile europene, majoritatea statelor membre funcționează ca o circumscripție unică. Totuși, patru state membre (Belgia, Irlanda, Italia și Polonia) și-a împărțit teritoriul național în mai multe circumscripții regionale.

C. Dreptul la vot

Vârsta minimă la care se poate vota este de 18 ani în toate statele membre, cu excepția Austriei și Maltei, unde această vârstă este de 16 ani, și a Greciei, unde este de 17 ani.

Votul este obligatoriu în cinci state membre (Belgia, Bulgaria, Luxemburg, Cipru și Grecia): obligația de a vota vizează atât cetățenii acestor state, cât și cetățenii UE înregistrați care nu sunt resortisanți ai statului respectiv.

1. Votul resortisanților străini în țara gazdă

Orice cetățean al Uniunii care își are reședința într-un stat membru și care nu este resortisant al acestuia are dreptul de a vota la alegerile pentru Parlamentul European în statul membru în care își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat (articolul 22 din TFUE). Totuși, conceptul de reședință diferă încă de la un stat membru la altul. Anumite state (de exemplu Estonia, Franța, Germania, Polonia, România și Slovenia) impun ca alegătorii să își aibă domiciliul sau reședința stabilă pe teritoriul electoral, altele (de exemplu Cipru, Danemarca, Grecia, Irlanda, Luxemburg, Slovacia și Suedia) le impun să locuiască în mod obișnuit acolo, iar altele (de exemplu Belgia și Republica Cehă) cer ca alegătorii să fie înscriși în registrul de evidență a populației. Pentru a putea vota în anumite state (de exemplu Luxemburg și Cipru), cetățenii UE trebuie să îndeplinească și condiția unei perioade minime de reședință pe teritoriul statului respectiv. În toate statele membre, resortisanții din alte țări ale UE au obligația de a se înscrie la vot înainte de ziua alegerilor. Termenele de înscriere variază semnificativ de la un stat membru la altul.

2. Votul resortisanților străini în țara lor de origine

Aproape toate statele membre permit votul în străinătate la alegerile europene. În unele state membre, alegătorii trebuie să se înscrie la autoritățile lor electorale naționale pentru a putea vota din străinătate prin corespondență sau la ambasadă ori consulat. În alte state membre, voturile prin corespondență se pot efectua la ambasade sau la consulate. În unele state membre, dreptul de a vota în străinătate se acordă numai cetățenilor care locuiesc într-un alt stat membru (de exemplu în Bulgaria și Italia). În plus, în majoritatea statelor membre există dispoziții speciale pentru personalul diplomatic și militar trimis în străinătate.

Faptul că anumiți resortisanți străini pot vota atât în țara gazdă, cât și ca cetățeni în țara de origine ar putea genera abuzuri, respectiv votul dublu, care constituie o infracțiune în unele state membre. În acest sens, modificările recente aduse Actului electoral din 1976, adoptate prin [Decizia \(UE, Euratom\) 2018/994 a Consiliului](#), impun statelor membre să se asigure că votul dublu la alegerile pentru Parlamentul European face obiectul unor sancțiuni eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.

D. Dreptul de a candida

Dreptul de a candida la alegerile pentru Parlamentul European în orice alt stat membru de reședință este, de asemenea, o formă a aplicării principiului nediscriminării între cetățeni și resortisanți străini și corolarul dreptului la liberă circulație și ședere pe teritoriul Uniunii Europene. Orice persoană care este cetățean al Uniunii și care, fără a avea cetățenia statului membru de reședință, îndeplinește condițiile de care depinde dreptul de a fi ales al resortisanților săi, în conformitate cu legislația statului membru respectiv, are dreptul de a fi ales în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European în statul membru de reședință, dacă nu este decăzută din aceste drepturi (articolul 3 din [Directiva 93/109/CE a Consiliului](#)).

În afara cerinței privind calitatea de cetățean al unui stat membru, comună tuturor statelor membre, condițiile diferă de la o țară la alta. Nimeni nu poate fi candidat în mai mult de un stat membru în timpul aceluiași alegeri (articolul 4 din Directiva 93/109/CE a Consiliului). Vârsta minimă pentru a candida la alegeri este de 18 ani în majoritatea statelor membre, cu excepția Belgiei, Bulgariei, Ciprului, Republicii Cehe, Estoniei, Irlandei, Letoniei, Lituaniei, Poloniei și Slovaciei (21 de ani), a României (23 de ani) și a Italiei și Greciei (25 de ani).

E. Candidaturi

În anumite state membre, doar partidele și organizațiile politice pot depune candidaturi. În alte state membre, candidaturile pot fi depuse dacă întrunesc un anumit număr de semnături sau grupează un anumit număr de alegători, iar, în anumite cazuri, este necesară depunerea unei garanții.

[Decizia \(UE\) 2018/937 a Consiliului European](#) din 28 iunie 2018 de stabilire a componenței Parlamentului European stabilește modalitatea în care locurile în Parlamentul European prevăzute la articolul 14 alineatul (2) din TUE trebuie repartizate, aplicând principiul „proportionalității degresive” ([1.3.3.](#)).

F. Datele alegerilor

În temeiul articolelor 10 și 11 din Actul din 1976, astfel cum a fost modificat, alegerile pentru Parlamentul European au loc în aceeași perioadă, care începe într-o joi dimineață și se încheie duminica următoare; data și orele exacte sunt stabilite de fiecare stat membru. În 1976, Consiliul, hotărând cu unanimitate, în urma consultării Parlamentului European, a stabilit perioada electorală pentru primele alegeri din 1979. Alegerile care au avut loc după 1979 s-au desfășurat în perioada corespunzătoare pe parcursul ultimului an al perioadei de cinci ani menționate la articolul 5 din Actul electoral ([1.3.1.](#)).

În ceea ce privește alegerile din 2014, prin Decizia din 14 iunie 2013, Consiliul a deplasat datele, stabilite inițial în iunie, în perioada 22-25 mai, pentru a evita suprapunerea cu vacanța de Rusalii, aplicând următoarele dispoziții de la articolul 11: „În cazul în care organizarea de alegeri [...] în cursul perioadei în cauză se dovedește imposibilă, Consiliul, hotărând în unanimitate după consultarea Parlamentului European, stabilește, cu cel puțin o lună înainte de sfârșitul perioadei de cinci ani menționate la articolul 5, o altă perioadă pentru alegeri care se poate situa cel mai devreme la două luni înainte sau cel mai târziu la o lună după perioada fixată conform dispozițiilor paragrafului precedent.” Alegerile următoare trebuie să aibă loc în perioada corespunzătoare pe parcursul ultimului an al perioadei de cinci ani (articolul 11 din Actul din 1976). În consecință, alegerile din 2019 au avut loc în perioada 23-26 mai.

G. Opțiunea alegătorilor de a schimba ordinea candidaților pe listele electorale

În cea mai mare parte a statelor membre, alegătorii pot exprima voturi preferențiale pentru a schimba ordinea numelor de pe listă. Totuși, în șase state membre (Germania, Spania, Franța, Portugalia, Ungaria și România) listele sunt închise (nu există posibilitatea voturilor preferențiale). În Malta și Irlanda, alegătorii ordonează candidații în ordinea preferințelor (votul unic transferabil).

H. Ocuparea locurilor devenite vacante în cursul unui mandat electoral

În anumite state membre, locurile devenite vacante sunt alocate primilor candidați nealeși de pe aceeași listă (eventual după ajustare, în funcție de voturile obținute de candidați). În alte state membre, locurile vacante se alocă supleanților, iar dacă nu există supleanți, criteriul decisiv este ordinea candidaților pe liste. În alte state membre, deputații în PE au dreptul de a reveni în Parlamentul European după ce motivul plecării lor nu mai este valabil.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Începând cu anii 1960, Parlamentul European și-a exprimat în mod repetat opinia cu privire la aspectele legate de legislația electorală și a prezentat propuneri în conformitate cu articolul 138 din Tratatul CE (actualul articol 223 din TFUE). Lipsa unei proceduri cu adevărat uniforme în ceea ce privește alegerile pentru Parlamentul European ilustrează cât este de dificilă armonizarea diferitelor tradiții naționale. Posibilitatea oferită prin Tratatul de la Amsterdam de adoptare a unor principii comune a permis doar parțial depășirea acestor dificultăți. Dezideratul menționat la articolul 223 din TFUE, de a adopta o procedură uniformă, care să necesite aprobarea Parlamentului European, nu a fost încă realizat. Eforturile constante ale Parlamentului de a moderniza și de a „europeniza” procedura electorală comună au avut ca rezultat, în 1997, propunerea pentru o procedură electorală uniformă; conținutul său a fost inclus în Decizia Consiliului din 2002. Parlamentul European a adoptat, la 11 noiembrie 2015, o [rezoluție](#) referitoare la reforma legislației electorale a Uniunii Europene. Inițiativa legislativă a Comisiei pentru afaceri constituționale a propus modificări ale Actului electoral din 1976, cu scopul de a face alegerile europene mai democratice și de a crește participarea publicului la procesul electoral. Modificările propuse de Parlament au fost parțial acceptate și încorporate în Decizia (UE, Euratom) 2018/994 a Consiliului din 13 iulie 2018. Cu toate acestea, Consiliul nu a putut ajunge la un acord cu privire la propunerea Parlamentului de a crea o circumscripție comună și de a numi candidați cap de listă pentru postul de președinte al Comisiei.

În urma rezoluției sale din 7 februarie 2018 referitoare la componența Parlamentului European, Parlamentul a votat pentru reducerea numărului său de locuri de la 751 la 705 după ieșirea Regatului Unit din UE și pentru redistribuirea unora dintre locurile care urmează a fi eliberate ca urmare a Brexitului între statele membre care sunt ușor subreprezentate ([1.3.3](#)). La 22 noiembrie 2012, Parlamentul European a adoptat o [rezoluție](#) prin care îndeamnă partidele politice europene să numească candidați pentru postul de președinte al Comisiei în timpul alegerilor din 2014 pentru a întări legitimitatea politică atât a Parlamentului, cât și a Comisiei. Aceste dispoziții au fost puse în aplicare înainte de alegerile din 2014 și, pentru prima dată, candidați cap de listă au participat la aceste alegeri. În cele din urmă, în urma alegerilor din 2014, unul dintre acești candidați, Jean-Claude Juncker, a fost ales președinte al Comisiei la 22 octombrie 2014 de către Parlamentul European. În [Decizia sa din 7 februarie 2018](#) privind revizuirea Acordului-cadru privind relațiile dintre Parlamentul European și Comisia Europeană, Parlamentul a declarat că este gata să respingă orice candidat la funcția de președinte al Comisiei care nu este numit în calitate de [candidat cap de listă](#) („Spitzenkandidat”) al unui partid politic european în perspectiva alegerilor europene din 2019; totuși, după alegerile din

2019, dna Ursula von der Leyen, care nu a fost candidat cap de listă, a fost aleasă președintă a Comisiei Europene.

În 2003, a fost stabilit un sistem de finanțare a partidelor politice europene care a permis și crearea unor fundații politice (1.3.3) la nivelul UE [Regulamentul (CE) nr. 2004/2003 a fost abrogat și înlocuit de [Regulamentul \(UE, Euratom\) nr. 1141/2014](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2014 privind statutul și finanțarea partidelor politice europene și a fundațiilor politice europene]. Regulamentul din 2014 a fost modificat recent, ca urmare a [Rezoluției Parlamentului din 15 iunie 2017](#) referitoare la finanțarea partidelor politice și a fundațiilor politice la nivel european. În rezoluție, au fost evocate deficiențe în ceea ce privește nivelul de cofinanțare și posibilitatea ca deputații în Parlamentul European să se afilieze la mai multe partide, pentru a garanta că banii publici sunt folosiți în mod convenit la finanțarea partidelor și fundațiilor politice europene prin [Regulamentul \(UE, Euratom\) 2018/673](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 3 mai 2018.

Comunicarea online poate crea riscuri pentru procesele electorale și democrație, după cum au demonstrat evenimentele recente (manipularea datelor personale în context electoral). Pentru a preveni utilizarea ilegală a datelor cu caracter personal, au fost adoptate foarte recent noi modificări la Regulamentul din 2014 privind statutul și finanțarea partidelor politice europene și a fundațiilor politice europene [([Regulamentul \(UE, Euratom\) 2019/493](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 25 martie 2019 de modificare a Regulamentului (UE, Euratom) nr. 1141/2014 în ceea ce privește o procedură de verificare cu privire la încălcări ale normelor privind protecția datelor cu caracter personal în contextul alegerilor pentru Parlamentul European]. Noile norme convenite de Parlament și de Consiliu sunt concepute pentru a proteja procesul electoral de campaniile online de dezinformare care folosesc în mod abuziv datele cu caracter personal ale alegătorilor, și permit impunerea de sancțiuni financiare pentru partidele și fundațiile politice europene care influențează sau încearcă să influențeze în mod deliberat rezultatul alegerilor europene, profitând de încălcările normelor de protecție a datelor.

În plus, în urma Rezoluției Parlamentului din 15 iunie 2017 referitoare la platformele online și piața unică digitală, în care acesta a invitat Comisia să analizeze posibilitatea unei intervenții legislative pentru a limita difuzarea de conținut fals, Comisia a publicat, în aprilie 2018, [comunicarea](#) sa intitulată „Combaterea dezinformării online: o abordare europeană” și a propus un [Cod de bune practici](#) la nivelul UE, care a fost semnat de trei platforme online în septembrie 2018. [Planul de acțiune al Comisiei din decembrie 2018 împotriva dezinformării](#) îndeamnă platformele online, printre altele, să-și pună în aplicare rapid și eficient angajamentele și să se concentreze asupra acțiunilor urgente pentru alegerile europene, inclusiv ștergerea conturilor false, etichetarea mesajelor difuzate de „boți” și cooperarea cu verificatorii de fapte și cu cercetătorii pentru a detecta dezinformarea și a spori vizibilitatea conținutului care a fost verificat. În perioada premergătoare alegerilor europene din mai 2019, Comisia a solicitat celor trei platforme semnatare ale Codului de bune practici să [raporteze lunar](#) cu privire la acțiunile pe care le întreprind pentru a îmbunătăți controlul plasării anunțurilor publicitare, a asigura transparența publicității politice și tematice și a combate conturile false și utilizarea rău intenționată a boților.

Ina Sokolska
11/2020

